

Utrikesdepartementet

Organisationsstrategi för Sveriges samarbete med Globala miljöfonden (GEF) 2021–2024

1. Strategins omfattning

Denna strategi ligger till grund för regeringens samarbete med Globala miljöfonden (Global Environment Facility, GEF) och tillhörande underfonder¹ under åren 2021–2024. Den fastställer mål, prioriteringar och arbetsformer. Strategin är styrande för Regeringskansliet och för berörda utlandsmyndigheter. Det stöd som förmedlas av Sida och andra myndigheter genom multilaterala organisationer, det så kallade multi-bi-stödet, ska stå i samklang med svenska prioriteringar och förhållningssätt visavi de multilaterala organisationerna.

Strategin ska också vägleda svenska ståndpunkter inför förhandlingen om den åttonde påfyllnaden av GEF (GEF 8) och nästkommande fyraårsbudget 2022–2026, som påbörjas våren 2021 och avslutas i maj/juni 2022. Utfallet av förhandlingarna blir viktigt för hur GEF kommer att bidra till genomförandet av de hållbara utvecklingsmålen (SDG) och Agenda 2030, som FN:s generalförsamling beslutade om i september 2015, samt

¹ GEF består av fyra fonder; 1) huvudfonden, GEF:s förvaltarens fond (GEF Trust Fund) som bekostar GEF:s ordinarie verksamhet; 2) fonden för anpassningsinsatser i låginkomstländer (Least Developed Countries Trust Fund, LDCF); 3) den särskilda klimatförändringsfonden för bl a tekniköverföring (Special Climate Change Trust Fund, SCCF); samt 4) genomförandefonden till Nagoyaprotokollet under konventionen om biologisk mångfald. Vidare är GEF värd för anpassningsfonden. LDCF och SCCF har tillsammans en egen styrelse med samma sammansättning som GEF:s styrelse. Sverige ger inte finansiellt stöd till SCCF.

Parisavtalet och de fem globala miljökonventioner² som fonden tjänar. Strategin omfattar medel i enlighet med riksdagens bemyndigande.

Organisationsstrategierna för GEF bör fr o m denna strategi synkroniseras med fondens påfyllnadscyklar. Inför varje ny påfyllnadsförhandling och beslut om fondens verksamhet och inriktning ska alltså en ny organisationsbedömning göras och en ny strategi tas fram. Dessa strategier ska ligga till grund för Sveriges prioriteringar inför fondens påfyllnadsförhandling och verksamhet under kommande fyraårsperiod. Förhandlingar om den nionde påfyllnaden (GEF 9) inleds 2025.

Övergripande styrning av genomförande och uppföljning av verksamheten framgår i regeringens riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (UD2017/21053) samt i strategi för multilateral utvecklingspolitik (UD2017/21055).

2. Organisationens uppdrag och verksamhet

GEF bildades 1991 med uppdraget att bidra till globala miljönyttigheter genom finansiellt stöd till miljö- och klimatinslag i utvecklingsinsatser i låg- och medelinkomstländer. GEF är gemensam finansiell mekanism åt FN:s klimatkonvention (UNFCCC) och fyra världsomfattande miljökonventioner². GEF har enligt sina stadgar fem huvudsakliga verksamhetsområden: klimat, biologisk mångfald, kemikalier och avfall, landutarmning samt internationella vattendrag. GEF genomför sina insatser genom organisationer som är särskilt godkända för ändamålet, för närvarande 18 till antalet. Inriktningen på arbetet fastställs i samband med påfyllnader av fondens medel som sker vart fjärde år och beslut om fondens fyraårsbudget, programmeringsinriktning och policyprioriteringar. GEF är idag den största mellanstatliga fonden för miljö, klimat och utveckling.

² Klimatkonventionen, Konventionen om biologisk mångfald, Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar, Ökenkonventionen samt Minamatakonventionen om kvicksilver.

3. Svensk inriktning och ämnesmässiga prioriteringar

Målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck (prop. 2013/14:1, utg.omr. 7, bet. 2013/14:UU2). Utvecklingssamarbetet utgör en del av Sveriges genomförande av Agenda 2030 (prop. 2019/20:188) och ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom i Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och klimatavtalet från Paris. Samarbetet med Globala miljöfonden ska vidare vägledas av Policyramverk för svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (skr. 2016/17:60).

Att begränsa miljö- och klimatpåverkan och att bidra till restaurering av degraderade miljöer på land, i hav, och i sjöar och vattendrag samt en giftfri cirkulär ekonomi är en förutsättning för hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Miljöförstöringar inklusive klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster, och utarmning av haven riskerar att fördjupa sociala och ekonomiska klyftor vilket i sin tur kan leda till fler och djupare konflikter. Internationellt miljö- och klimatsamarbete utgör därför även ett viktigt konfliktförebyggande redskap. Det är också en mänsklig rättighetsfråga då miljö- och klimatförändringar riskerar att utgöra ett hot mot människors ekonomiska och sociala rättigheter.

Miljö och klimat inklusive biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster, hav samt en giftfri cirkulär ekonomi, är därför högt prioriterade områden i det svenska utvecklingssamarbetet. Med sitt uppdrag att bidra till miljö- och klimatnyttigheter i utvecklingsländer har GEF hög relevans för regeringens utvecklingspolitiska mål. Genom sina finansiella bidrag till GEF, sitt styrelsearbete och sin dialog med fondens ledning bidrar regeringen till att GEF medverkar i genomförandet av Agenda 2030, Addis Abeba Action Agenda om utvecklingsfinansiering, och Parisavtalet under FN:s klimatkonvention, samt av de fem globala miljökonventionerna³ som fonden tjänar.

³ Konventionen om biologisk mångfald, Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar, Ökenkonventionen samt Minamatakonventionen om kvicksilver.

Regeringen stödjer genom sitt kärnstöd till GEF organisationens samlade verksamhet som anges under avsnitt 2. Organisationens uppdrag och verksamhet. Regeringen bedömer att GEF fortsatt bör utveckla verksamheten framför allt på tre områden som är prioriterade i det svenska utvecklingssamarbetet: miljö och klimat inklusive biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster, och hav; hållbar inkluderande ekonomisk utveckling; samt jämställdhet. Fokus i regeringens samarbete med GEF ska ligga på miljö och klimat som är fondens kärnverksamhet medan arbetet för hållbar inkluderande ekonomisk utveckling och jämställdhet sker inom ramen för GEF:s verksamhetsinriktning. Regeringen avser att stödja GEF:s arbete på områdena enligt nedan angivna målsättningar.

Miljö och klimat inklusive biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster, och hav

- Verka för att GEF bidrar till att stödja utvecklingsländernas uppfyllande av de globala hållbara utvecklingsmålen, bland dem särskilt mål 12 om hållbar konsumtion och produktion genom cirkulär och hållbar hantering av kemikalier och avfall, mål 13 om bekämpande av klimatförändringar inklusive åtgärder för att förutse och minska risk för katastrofer till följd av klimatförändringar, mål 14 om hav och marina resurser genom havsrelaterade utvecklingsinsatser, mål 15 om ekosystem och biologisk mångfald, inklusive hållbart nyttjande av arter och hållbart brukande av skogar, restaurering av degraderade miljöer på land, i hav, och i sjöar och vattendrag, och andra mål med bäring på miljö och klimat; samt värna om och tydliggöra den katalytiska roll och påverkan som biologisk mångfald har för att uppnå andra hållbarhetsmål.
- Verka för att GEF genom sin kärnverksamhet och dess socio-ekonomiska bieffekter även bidrar till andra globala hållbara utvecklingsmål.
- Värna och stärka GEF:s ställning som finansiell mekanism till de fem miljökonventioner fonden tjänar och genom detta bidra till GEF:s arbete för att bli motverka klimatförändringarna, förlusten

av biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster, utarmning av haven, och bidra till en hållbar hantering av kemikalier och avfall.

- Finansiera klimatrelaterade insatser och förtydliga GEF:s mervärde i förhållande till Gröna klimatfonden (Green Climate Fund, GCF), och Världsbankens klimatinvesteringsfonder (Climate Investment Funds, CIF) och den övriga internationella klimatfinansieringen; samt verka för stärkt samarbete mellan GEF och dessa två fonder för att stärka komplementaritet och effektivitet.
- Verka för att GEF bidrar till genomförandet av Parisavtalet, inbegripet genom att hjälpa utvecklingsländer att bygga kapacitet för rapportering om sitt klimatarbete.
- Verka för att GEF bidrar till att genomföra det globala ramverket för biologisk mångfald under CBD-konventionen.
- Verka för att GEF fortsätter stärka synergieffekter mellan de olika verksamhetsområdena och konventionerna; härvidlag dra lärdom från GEF 7 och arbetet med den integrerade ansats där fonden för samman flera verksamhetsområden i gemensamma och integrerade insatser, sk Impact Programs, samt ytterligare stärka denna ansats i GEF 8.

Hållbar inkluderande ekonomisk utveckling

- Befästa och fördjupa den stärkta betoning på utvecklingsfrämjande inslag i GEF:s insatser som inleddes med den innevarande fyraårsbudgeten, GEF 7, och säkerställ ett resultatramverk som möjliggör uppföljning av utvecklingseffekter.
- Stärka de mänskliga rättigheternas genomslag i GEF:s insatser, en avsikt som också kommer till uttryck i Parisavtalet; och verka för att GEF utvecklar en rättighetsbaserad ansats för sin verksamhet.
- Öka fördelningen av medel till och fokus i övrigt på låginkomstländer; i beaktande av GEF:s grundläggande mandat att

finansiera globala miljönyttigheter ska en större tonvikt läggas vid låginkomstländer.

Jämställdhet

- Verka för att GEF tar större hänsyn till att miljöförstöringar och klimatförändringar ofta drabbar kvinnor hårdast och för att fonden tillvaratar kvinnors aktörskap i att bemöta klimatförändringar, exempelvis i utvecklingen av förnybar energi.
- Införliva jämställdhetsperspektivet i fondens hela verksamhet bl a genom genomförande av GEF:s jämställdhetspolicy från 2017; strategi och handlingsplan från 2018; samt praktisk vägledning för integrering av jämställdhet i projektcykeln från 2018.
- Fortsatt stärka uppföljningen av jämställdhetsarbetets genomslag i verksamheten.
- Sverige bör också verka för att fonden systematiskt integrerar ett jämställdhetsperspektiv och konfliktperspektiv i hela sin verksamhet särskilt i konfliktutsatta och sviktande stater och situationer i syfte att minimera eventuella negativa bieffekter och bidra till förebyggande av konflikt och hållbar fred.

4. Prioriteringar gällande inriktning på organisationens arbetsätt

I sin organisationsbedömning fastslog Regeringskansliet 2020 att GEF är mycket relevant för regeringens utvecklingsarbete och har hög intern och extern effektivitet. Regeringskansliet bedömer fortsatt att effektiviteten är hög. Samtidigt kvarstår behov av ytterligare effektivitetsåtgärder avseende organisationens arbetsätt; dessa redovisas nedan.

Med utgångspunkt i organisationsbedömningen och i erfarenheter av Sveriges styrelsearbete, dialog med GEF-ledningen, och andra givare, samt oberoende utvärderingar och granskningar av fondens verksamhet, avser regeringen att driva nedanstående förstärkningar gällande organisationens arbetsätt.

- GEF-förvaltningen bör fortsätta sina ansträngningar att ytterligare förbättra effektiviteten i genomförandet av insatser, bl. a. genom att förenkla sin projektcykel och, i samarbete med de genomförande organisationerna, påskynda utbetalningstakten i fondens insatser.
- Uppföljningen av GEF-finansierade insatser bör stärkas, både i fråga om den kvantitativa och kvalitativa uppföljningen av uppnådda såväl miljöeffekter som sociala och ekonomiska utvecklingseffekter. Sverige bör här stödja GEF i att fortsätta att utveckla sitt resultatramverk, och stärka resultatrapportering av både faktiska och förväntade resultat inte minst för att stärka ansvarsutkrävande; samt stärka den långsiktiga hållbarheten av GEF-finansierade insatser.
- GEF har en hög grad av transparens i sitt arbete men bör ytterligare stärka sin öppenhet vad gäller insatser i förberedelseskedet såväl som beslutade och genomförda insatser.
- GEF bör stärka dialogen med genomförandeorganisationerna om efterlevnaden av GEF:s minimistandards för miljömässiga och sociala risker i genomförandet av GEF-finansierade projekt och program. I detta arbete bör GEF särskilt motverka korruption, maktmissbruk, sexuella trakasserier och exploatering, och utnyttjande, samt diskriminering både inom den egna organisationen och inom ramen för GEF:s insatser.
- GEF bör under GEF 8 se över en möjlig utökning av de för närvarande 18 organisationer som är godkända att motta finansiering från GEF för att säkerställa en bra geografisk och tematisk balans, en sammansättning som underbygger ägarskap i verksamhetsländerna, och upprätthåller den kunskapsintensiva inriktningen i fondens arbete. Samtidigt bör GEF genom dialog med dessa organisationer värna om bättre nyttjande av synergier

och ökad effektivitet i dessa organisationers genomförande av GEF-finansierade projekt och program.

- Verka för att GEF stärker sin roll i resursmobilisering och som effektiv katalysator för privat kapital, samt bidrar till att undanröja investeringshinder för den privata sektorn inom samtliga av GEF:s och LDCF:s/SCCF:s verksamhetsområden och i alla faser av projektcykeln.
- Arbeta för att ett beslut tas under GEF 8-förhandlingen om att genomföra en översyn av GEF:s arbete med privata sektorn senast 31 december 2023.
- Verka för att fonden inom ramen för sitt mandat får en tydligare roll i genomförandet av Parisavtalets mål 2.1c om att skifta globala finansieringsflöden, bl.a genom partnerskap med långsiktiga investerare, och förvaltning av fondens gåvomedel; samt verka för att fondens genomförandeorganisationer anpassar sin investeringsportfölj i linje med Parisavtalet.

5. Påverkansarbete och former för samverkan

Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) har det huvudsakliga ansvaret för Sveriges relationer med GEF. För att säkerställa ett strategiskt, samstämmigt och effektivt påverkansarbete ska ett nära samarbete och informationsutbyte ske med berörda myndigheter.

Sverige har med sin politiska tonvikt vid miljö- och klimatfrågor och sitt jämförelsevis stora kärnstöd goda möjligheter att påverka den verksamhet GEF bedriver. Sverige har sedan 2016 en egen styrelseplats i GEF:s styrelse, och är den största givaren per capita, sjätte största givaren till GEF 7; och den sjunde största totalt sedan GEF bildades. Detta bidrar till att stärka Sverige roll i styrelsearbetet och ökade möjligheter att få genomslag för svenska prioriteringar.

För att uppnå målsättningarna angivna i avsnitt 3 och 4 ovan ska betoningen i Regeringskansliets och andra berörda myndigheters arbete framför allt ligga på:

- Aktivt deltagande i GEF:s och LDCF:s/SCCF:s styrelsearbete, inbegripet i styrelsens arbetsgrupper.
- Löpande bilateral dialog med såväl GEF:s ledning som stab.
- Nära samarbete med andra styrelsemedlemmar både under och mellan styrelsemöten för att verka för gemensamma mål och prioriteringar i styrelsearbetet, och etablera allianser och partnerskap i olika prioriterade frågor.
- Nära samarbete med berörda myndigheter och andra aktörer i Sverige.
- Bevakning av och deltagande i förberedelser för de partsmöten som ger vägledning till GEF:s arbete med klimatkonventionen och övriga miljökonventioner för vilka GEF utgör finansieringsmekanism.
- Tillvaratagande av svensk kompetens och resursbas där så är möjligt, bl a verka för svenska sekunderingar, och fler svenskar i GEF:s stab.

GEF samfinansierar insatser med andra institutioner. Sida och i förekommande fall andra myndigheter ska meddela Regeringskansliet (Utrikesdepartementet och andra berörda departement) beslut om samfinansiering av insatser med GEF. Svensk samfinansiering av GEF:s insatser kan styras av regeringens särskilda strategier för länder, regioner eller tematiska områden. Samfinansiering ska dock ske i linje med denna strategi. Ansvarig myndighet ska motivera avvikelser i förekommande fall.

Organisationssamråd med berörda aktörer ska hållas minst en gång per år med syfte att dela erfarenheter från samarbete och dialog och stärka samfällt och strategiskt agerande. Organisationssamråden sammankallas av Regeringskansliet (Utrikesdepartementet).

6. Uppföljning

Resultatuppföljningen sker mot GEF:s strategiska plan och åtföljande resultatramverk, samt beslutade policyrekommendationer vid den senaste förhandlingen om påfyllnad av fondens resurser som sker vart fjärde år; genom fondens årsrapport, utvärderingar och liknande samt Regeringskansliets löpande bevakning och styrning av organisationens verksamhet. Svenska prioriteringar som anges i denna strategi samt identifierade risker bevakas särskilt.

Resultat och Sveriges bedömning av måluppfyllelse sammanfattas i underlags-PM för nästkommande års kärnstöd.

Uppföljningen av organisationens verksamhet och resultat ska användas för den löpande styrningen av organisationen, resultatredovisning samt nästkommande organisationsbedömning.